

İNÖNÜ VE DEMİREL ANLATIYOR

Yerel seçim sonuçları, erken seçim tarihi,
ANAP'ın nasıl gideceği, demokrasinin
nasıl kazanılacağı, koalisyonun amacı olup olmadığı,
komünist partisinin yasalığı, 141-142 ve 163, SHAPDSP birleşmesi, 12 Eylül ve rejim sorunu... (Sayfa: 5-7)

SİYASİ HABER VE YORUM GAZETESİ

adımlar

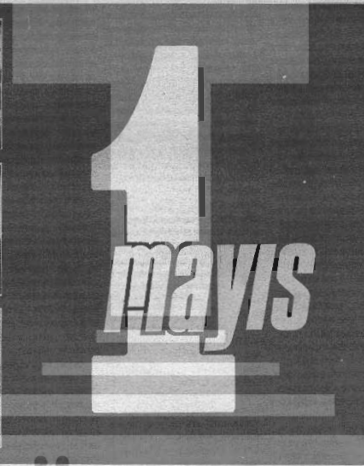
30 NİSAN-13 MAYIS 1989

9

1500 lira

DEMOKRASİ KURULTAYI'YLA, İŞÇİ EYLEMLERİYLE, 1 MAYIS'LA

ÖZGÜRLÜK ATAĞI

Bu yıl 1 Mayıs bambaşka koşullar altında kutlanıyor... Tarihî en yığılmalı ve yaratıcı direnişlerine katılan işçi sayısı 500 bine ulaştı. İşçi sınıfı tam yol, ekonomik demokrasi ve özgürlükler için yürüyor, demokrasi rüzgarı estiriyor... 700 demokrasi erinin çağrıldığı Demokrasi Kurultayı, demokrasi yürüyüşünün niteliğini yükseltecek, ülke sorunlarının geniş çevrelerde paylaşılmasını sağlayacak... Değişim ve yenilenme süreci büyük doğumlara hazırlanıyor...

HÜKÜMET ÇUVALLADI!

TÜRKİYE-AT
KARMA
KOMİSYONU
ANKARA
TOPLANTISI'NIN
KAPALI OTURUM
GÖRÜŞMELERİNİ
ACIKLIYORUZ!
Hükümet,
demokrasi ve insan
hakları dersinden
yine sınıfta kaldı...
(Sayfa: 8)

HAYDAR KUTLU: İKİ YOL

"12 Eylül geniş güçleri
meşru zeminin dışına
zorunlu olarak itmiştir.
Böylece geleneksel yasal
çerçevenin dışında güçlü
bir basınç oluşmuştur."
(Sayfa: 9)

80. YAŞINDA RİTSOS

Düşüncelerinde
zincir olmayan
şair. Özdemir
İnce, Rıttos'un
sanatçı ve
politik
kişiliğini,
halkın
gönlündeki
yerini anlattı.
(Sayfa: 20)

KAHVECİ: "HALKA EN YAKIN BENİM"

Kahveci Adımlar'a açık
konuştu: "141-142 ve 163
1990'da yüzde 90
kalkacak!" (Sayfa: 24)

Eyleme katılan işçi sayısı 500 bin

'İŞÇİ SINIFI TAM YOL'

Türkiye işçi sınıfı tarihinin en kapsamlı eylemlerinin son haftalarında daha çok sayıda işçiyi kucakladığı görülüyor. Eyleme katılmak istemeyen sendikalar, dalgalanmış büyüklüğü ve tabanın isteği karşısında, eylem kararları alıyor.

Cem Doğan (Ankara)-İşçi sınıfımız, grev yasaklarını ve 12 Eylül'ün sendikali düzenini, dayasın hiçbir yarıda bu yegânlik ve yoğunlukta göstermeyen yeni eylem biçimlerinde aldı. 12 Eylül'den sonra, Yüksek Hakem Kurulu'nun bağlatıldığı toplu sözleşmeler, ardından kamu işveren sendikaları ve yüksek enflasyon eylemi 19. yüzyıl kapitalizminin sefalet acertleri dünyasına dağılılan işçilere başkaldırdı. İşçi sınıfı, onlara yeni ve yarıncı eylem ve protesto biçimleriyle Türkiye gündeminin merkezinde yer alıyor. ANAP'ın çıkış sürecine girmesiyle ez zamanları ortası olan ve bu simele katkısı bulunan eylemleriyle işçiler, hem kendi üzerindeki, hem de tüm toplum üzerindeki "12 Eylül şoku"nun da atlatılmasına yol açıyorlar.

Eylemlerde genişleme

Türkiye işçi sınıfı tarihinin en kapsamlı eylemlerinin son haftalarında daha çok sayıda işçiyi kucakladığı görülüyor. Eyleme katılmak istemeyen sendikalar, dalgalanmış büyüklüğü ve tabanın isteği karşısında, eylem kararları alıyor. Bunun son örneği Demiryol-İş sendikası oldu. Önceki haftalarda hiç eyleme çıkmayan Demiryol-İş, sonunda 30 bin aşkın işçisiyle, toplu yarıncı ve toplu ziyaretlere çıkma kararı almış durumda. 20 bin PTT işçisi de destekleyici nitelikte, ilk kez eyleme katıldı. Yol-İş tabanı ise, birkaç hafta eylemlere katılıyordu. Geçen hafta bu sendikaların da kamu kesiminde çalışan 120 bin üyesi topluca eyleme çıktılar, gündüz dört eylemlere katılan işçi sayısı 500 bin ağırlı.

Şeker fabrikalarında çalışan 37 bin 500 işçinin yaptığı gibi bazı işkollarındaki işçiler birkaç kez topluca eylemler yapıyor. Eylemler, merkezile ve yerlilikle birlikte İstanbul yayıyor. Bilkö sendika tabanı ve kimi yerlerde genel merkezli eylemlere çekilen girişimci ele almış durumda.

İşçi eylemleri kamuyoluyla büyük bir semptom taşıyışından, polise eylemler de işçi eylemleri karşısında çaresiz kalıyor. İşçilerin hem kendi tabanını bir ya da birkaç kez, kimisi ise sürekli olarak eylemlerini içinde buluyorlar. Bunun yanı sıra PTT'de çalışan 20 bin işçinin yaptığı gibi, benzer toplu sözleşme görüşmelerinin içinde yer almayan büyük sendikaların tabanına da destek eylemlerinde bulunuyor. Ancak destek eylemleri benzer sınırlı bir düzeyde.

► İstanbul Kasımpaşa bölgesinde, çoğunluğunu terasende çalışanların oluşturduğu 8000 işçi toplu ziyaret eylemi gerçekleştirildi.

Nuri Pekkaruz

Mustafa Alpönder

Sadık Özben

Faruk Barut

Ali Güven, Dok Gemi-İş

"Bıçak kemiğe dayandı"

İşçiler geçim sıkıntısı nedeniyle eylem yapıyorlar. Çünkü, büyük kemige dayanıyor. Sektörün en büyük işin ne yapılması gerekiyor o yapıldı. Ve eylemler ses verdi. Daha önce görüşmek istemeyen hükümet Türkiye ile görüşmekle oturdu. Büyümenin ilk kazaanmıdır.

En büyük eylem sayılan işçi gimeleme eylemleri yünde yüz katılmaya yapmaya başladı. Bu ülkemizde ilk defa yapılan bir eylem biçimidir. İşçilerin

rimini taşı genü dünyda iş gimelemis, TÜHİS ve Gemi Sanayii İşvereni kınanmış ve protesto etmiştir. Eylemler hükümeti almına kadar sürecek.

Nuri Pekkaruz, Demiryol-İş

"Trenler durmasa da, yavaşlayacaktır"

Üyelerimiz eylemlerini kendiliğinden yapmışlardır. İşveren kamu sendikası toplu iş sözleşmesi görüşmelerine katılmazsa hükümet, işveren sen-

dikası yıllardır uygulanan toplu iş sözleşmesi maddelerini geri alarak istemleri gelmiş, idari, hukuki ve parasal istemlerini görüşmeye hiç yanaşmamıştır. Bu durum işçileri işçileri intikal ettirmişti. İşçiler de gerek hükümet ve gerek işvereni biaz mahiyetinde, disiplin içlerinde eylemlerini sendikamızla birlikte gerçekleştirmişlerdir.

Yıllardır kaybettikleri sendikal ve ekonomik hakları alabilmek için beklediği toplu iş sözleşmesi görüşmelerinde sokura taşıla uğraması da işçilerimizi işleri ettirmişti.

İşçi Hareketi ve kamu işveren sendikası bu süreci tutanaklarını dağıtım edilebilirlikte, işçiler aldıkları kadar ırmama sistemine geçeceklerdir. O zaman Türkiye'nin her yerinde trenler durmasa da, yavaşlayacaktır.

Sadık Özben, Tez Koop-İş

"İşçi sınıfı sorunlarını kendisi çözecek"

Türkiye işçi sınıfı, kendi sorunlarını ancak yine kendisinin çözeceğini somut olarak bir kez daha göstermiştir.

12 Eylül yasaları, işsizler ve bu bunların sonucu, yapıları yasalarla ve uyguladıkları politikalarla emekçi halkı açığa ve sefalet kavuşturmuştur.

Sabrun sonuna gelmiştir olmadıkça, bu görev işçiler kendi sınıflarıyla ve kendi sınıflarıyla kitlesel eylemlere başlamıştır.

Tez Koop-İş Sendikası'nın İstanbul 3. maddesi ile Ankara'da toplanan 12 Eylül yasaları işçileri de toplu yarıncı ve toplu ziyaretlere çıkarak bu eylemlere katılmışlardır.

Meslekle ne Türk-İş ne de Türk-İş'e bağlı çoğu sendika sacak baktırmış. Eylemleri ilgili veritileri demeler de bunu doğrulamaktadır. Buna rağmen işçiler Türk-İş'i ve hükümeti sorunlarına çözüm bulmak amacıyla masa başına getirmeye başlamışlardır.

Şimdi işçilerin de benzeriyle ekonomik ve sosyal düzenlemeler gündemindedir. Bu da göstermektedir ki, çağın bir ortamda işçi sınıfının onay almayan Anayasa, yasalar ve ekonomik düzenlemeler kısıtla sürüleceği değerlendirilmekte kalmaktadır.

Faruk Barut, Tes-İş

"Ekmek ve demokrasi"

1980'den bu yana demokrasi hak ve özgürlükleri işçi haklarını büyük kısıtlamalarla karşı karşıya kaldığı bir gerçeklik. Başta Anayasa olmak üzere bütün yasaların birlirliğin yasalarla anidemokratik hükümler işçi ve sendikaların yasal ve demokratik haklarını yollarını tıkamış, işçilerin toplu sözleşme yapma ve grev hakkı önüne set çekerek, işçilerin okullarına pazasına sermayenin daha da serimlenmesine yol açmıştır.

Uluslararası alanda pay 1980'den bu yana değişen, azık sınırında yavaş yavaş zorlanan işçi sınıfı bu "dün" demektir, yurt çapında gerçekleştirdiği eylemleri Özali İktidarı uyarmaktadır.

“Özal istifa” sesleri yükseliyor

Adamlar (Kartal):Yaklaşık yirmi gündür Kartal'da, özellikle Dikimevi işçilerinin başlattığı eylemlerden sonra, birbiri ardına gelen işçi eylemleri yoğun bir katımla sürüyor, boyutları genişlemeye başladı. Yirmi beş bin işçiden tek bir ses yükseliyor. “Özal istifa!”

Köy Hizmetleri'nde çalışan yaklaşık bin civarındaki Yol-İş üyesi işçi, güzergahları boyunca Kartal'a girme kadar çevre iyilerinden, esnafın ve halkın alkışları destek alıyor.

Aynı günlerde Petrol-İş üyesi iki bin işçi, Kiplas'ın tutumunu protesto et-

mek için ellerinde vizite kağıtları, Kartal SSK hastanesine kadar yürüyüp sloganlar attılar. İşçilerin bu yürüyüşüne AKP üyesi, Üsere Zelt gazetesi muhabiri Ömer Stein Bilker de katıldı. Bilker, Adamlar muhabirine yaptığı söyleşisinde, “İşçilerin ferah protesto eylemleri çok anlam ifade ediyor. Bu da gösteriyor ki, Türkiye'de demokrasi odakları var, demokrasi insanın bütün demokratik kurumları ve kitleleri dışlıyor. Ben bu idmanlımların ülkemizi dönüştürmeye ve adalet servisine gördüklerimi dile getireceğim”, dedi.□

“Ölmeye ölmeye geldik, işçinin hakkını almaya geldik”

Adamlar (Sığıl):20 Nisan perşembe günü Hacı beğeninde kurulu Tahtakışık, Sahil Güvenlik onarım atölyesi, Deniz bakım onarım atölyesi, Deniz basını ve Hacı tersanesinde çalışan yaklaşık beş bin işçi ortak vizite eylemi gerçekleştirdi.

İşyerleri temsilcilerinin ortaklaşa hazırladığı vizite eylemi, Tepebaşı SSK hastanesi önünde okunan bir basın toplantısı ile doruk noktasına ulaştı. Yürüyüş boyunca işçiler, “Özal istifa-

ya, işçiler elinde genel greve ve Ölmeye ölmeye geldik, işçinin hakkını almaya geldik” sloganlarını attılar.

İşçiler, ortaklaşa hazırladıkları basın bildirisinde 12 Eylül yönetimi ve onun devranı Özal hükümetini sert bir biçimde eleştirdiler. Bildiride ayrıca Türk-İş'in adaletçi tutumunu ve Özal'ın “İşçinin arkasında iktidarcı var” sözünü Harb-İş genel başkanı Kenan Durukan'ın Kocatepe'de çıkan yareli bir gazete aracılığıyla doğrultmasına da protesto ettiler.□

Adana'da polis saldırısı

Ömer Ulu (Adana):Sözleşme görüşmeleri çıkamaz giren Adana tekstil işçileri 12 Nisan sabahı saat dokuzunda işbaşı yapmayıp, yarım saat işe geç gitme kararını aldılar. İşçilerin bu kararın bir sonucunda öğrenen fabrika müdürü, tahah saat sekizde poliste anlaşıldı, kapıya polisleri daktı.

Şube başkanı ve iki işçinin gözaltına alındığını gören işçiler, arkadaşları-

nı serbest bırakılmadan işbaşı yapmayacaklarını bildirdiler. Buna karşılık, emniyet müdürlüğün emriyle, çevik kuvvet polisleri işçilere coplarla saldırdı. İşçiler sendika binasında toplanıp, arkadaşları tarafından kadar işbaşı yapmadılar. Öğle saatlerinde gözaltına alınanlar serbest bırakılınca, işçiler de işbaşı yaptılar.□

Malatya'da, tekel, şeker ve demiryol işçileri direnişte

Armanan Barutçü (Malatya):Teke, şeker ve demiryolu işçileri toplu sözleşme görüşmelerinin sonuçlanmaması için başlattıkları eylemlerini sürdürüyorlar.

“Tekel işçileri toplu vizite eylemi, şeker işçileri bir saatlik sahne indirim, servis araçlarını büsüne ve işyerin-

den şehir merkezine yürüyüş yaparken, demiryol işçileri de bu yürüyüşe katıldılar.

İşçiler, amaçlarının haklarını almak olduğunu ve yaşamın atarım gömlerine döndüğünü, bunun sorumlusunun da Özal (İktidarı olduğunu bildirdiler.□

PTT işçilerinden destek yürüyüşü

Adamlar (Kartal):Haber-İş sendikası-na bağlı Ernekoy PTT işçileri, 21 Nisan günü yaklaşık 600 PTT işçilerinden oluşan bir grup oluşturarak, eyleme bulundukları işçileri desteklemek için yürüdüler. Aynı ay içinde, yemek boy-

nodan da destek olmak başladılar. İşçiler bu eylemlerle bir süre sonra başlangıçta olan kemdi toplu sözleşme görüşmeleri için kimden tihari vermek istediklerini bildirdiler.□

- Bu yıl 1 Mayıs bambaşka koşullar içinde kutlanıyor. Gittikçe büyüyen, 500 bin işçiyi kapsayan direniş dalgası, 1 Mayıs'ı da içine aldı, 1 Mayıs'ın anlamını zenginleştirdi. Bu yıl yığinsallığın kazanılması, demokrasi yolunda atılmış en büyük adımlardan biri olarak tarihe değerlendirilecektir.
- Aradan geçen dokuz yıldan sonra, işçi sınıfı demokrasiyi sokakta yaşamaya başlamaya başladı. İşçiler “acı” diye oyları düştüler. Yürüdüler. 1 Mayıs durağında, birleşiklik güçlendiklerini görmek istiyorlar. Özal hükümetinin başka çaresi yok. Sınıfın isteklerine yanıt verecek.
- Bu koşullarda yasaklar da altüst olma uğru. Keyfi uygulamalar gözden geçirilir. Düşünce sistemleri yeniden düzenlenir. Hükümete ve baskı güçlerine ise, 1 Mayıs'ın meşruluğuna müdahale etmemek düşer. Sendikaların girişiminin haklılığına, kararlılıkla omuz verilmelidir.

ve yasal kutlama için

MAYIS

Fotoğraf: Karan İnanç

sonce sistemleri yeniden düzenlenir. Hükümet ve onun başlı güdülerine, 1 Mayıs'ın mevruluguna maddale emmek diyer. Aksi takdirde, sonuçları katliamlık olur.

* * *

Türk-İş'e bağlı TİSİB-İş, Kriстал-İş, Der-İş, Tamsis ve başmusa Otomobil-İş, Lazerkim-İş ve DISK'e bağlı Yeni Hıfzı Abde-Hürriyet Meydanı'nda kutlanması çalışmaları içinde, "Haydi 1 Mayıs" başlıklı bir bildiri de çıkarak, bu sendikaların bağlı üyelerinde, 100 binden fazla dağıtı. Vite bu sendikaların genel başkanlarıyla birlikte oluşturulan gruplar, Meclis'de grupları bulunan işçi partilerinin yöneticilerine görüşmeler yaparak, 1 Mayıs kutlamalarına destek olmalarını istedikler.

ŞHP Genel Başkanı Erdal İnönü'nün, 1 Mayıs'ın kutlanmasında ko-runusundaki örnek karacılığı kamu-ovunu etkiliyor. 1 Mayıs'ın kutlanmalarını hükümetin maddale emmesini isteyen İnönü, işçi verilere de verilmesine, sendikaların düzenleyeceği kutlamaya işçilerin ya-nında katılacağını bildirdi. Sosyal demokrat hareketin bir önderi, belki de ilk kez boyasına net bir tavırda, işçi sınıfının ve demokratik hareketin 1 Mayıs kararlılığına ams veriyor.

DYP Genel Başkanı Saydam Demirel de, 1 Mayıs kutlamalarına açkık karşı olmaya seymeye, "bir-takım hakların kutlanmasını önün-ge set çekilmesini" doğrultusunda bir deklaratörüne yapıyor.

Türkiye'de bir şeyler değişiyordu belli ki. Bir şeyler değiştiğinden güç başka yerde aramaya da gerek yok, işçi sınıfının yığılması direniş, bağ-lanışta on bilefide öykülerin, bir-denbire 500 bin işçinin serçileğirli-ğide bir de balayısı dönüşümüne, politik ortam olur olamaz biçimde yo-nanamayacak duruma geliyordu.

Tebii hali değiyenlere de var-dı. TSK adıyla açkılan yazar Ha-lis Nuri, 1 Mayıs'ın "komünizmin urunu" olduğuna öne sürerek, in-rih bilisini yoklayordu...

* * *

Bu arada devrimci set gövler arasında da, 1 Mayıs kutlamaları-ma ilişkin fikirler yığılmaya gıcip. Yeni Özgür, Yeni Demokrasi, Em-gin Beyaz ve Hedef dergileri, sendikaların girişimlerini, 1 Mayıs'ın "devrimci önüne yazar bulmadık-lar" gibi, daha bağyan ve tarmak-sızın diyiyorlar.

Demokrat Arkadaş, Deniz Kaya-sa, Gelenek, İktidar Yolu, İşçi Sözlü-

Mezda Güneyi, Sorun, Sosyalist Ög-rene, Sosyalist Birlik, Yeni Yöl, Yeni Öncü ve Yeni Asgama dergileri ise, 1 Mayıs'ın "İktidar" ile kutlanmasını doğru yöl göstermek birlikté, "sendika-ların gelişimini desteklediklerini ve işçi sınıfı içinde olacaklarını" da ekliyorlar.

* * *

Özel hükümetinin önünde tek yöl var: Kendisi için 1 Mayıs'ın mevruluguna oynanmak ve hep böyle za-manlarda ortaya çıkan karışık odakları tehlikeli hesapların önle-mek.

Demokratik yürüyüşü şimdii 1 Ma-yıs duratmış. Adım adım gıcilecek duracak. Şimdii 1 Mayıs'ı kutlayo-ruz. Dıştan gelen dalgaının ültüye sürücü gıcilecek. İşçi sınıfının len-dii dundaki emekçi kesimlerin, bir-tim bir toplumun güvencesi kazandı-ğı sırada, 1 Mayıs engellemeye kal-ışılmamalıdır. Bu yöl hem yasal, hem de yığılma biçimde kutlanmak zorunda. Ülkemiz bu aşamadadır. 1 Mayıs'ı, yarm kutlayo-ruz.

Şiğdi de, Abde-Hürriyet Meydanı'nda, saat 12'de, Haydi 1 Ma-yıs'ın!

Münir Ceylan, Petrol-İş KESİN KARARLIYIZ

Mayıs işçi sınıfının geleceğidir. Sermaye ve iktidarın bir türü en-geline, kan dökmesine rağmen, bağtı daha içsinden birlikté, mücadele ve dayanışma günü olarak kutlamaya devam edeceğiz.

Ülkemizde ise 1 Mayıs gündemide bir biçimde engellenmeye çalışmak-ta ve 1977'de kaybettüğümü 36 arka-dışımız uyardı. Olanları anarak, kıyayacağımıza girdim. 1 Mayıs'ın ile yastılacaktır.

Bu arada yığın olarak sürdükten direnişler, 1 Mayıs'ın yığılma kutlan-masına önceliği amslık gıcileğirli-ğide aldığımızın açık bir karardır. 100 yıldönümünde, Kalem 1 Mayıs'ın inktir edilmesi, işçi sınıfının tenet hak ve özgürlüklerinin inkar edilme-si anlamında. Taryatın daha bo-sundur.

Gecenin 1 Mayıs'ın, İstanbul'da bir açık hava toplantısı ile kutlanmak işi yapılmıştı bayyuruya olumsuz yarı-almıştı ve inktir eden öyküler de kar-sılandı. 1991'de yine İstanbul Va-liliği'ne, 1 Mayıs'ın kutlanma anıya-ya bağvardı.

İstanbul'daki sendikalar olarak, 1 Mayıs'ı Şiğdi Abde-Hürriyet alanın-da kutlamaya yığılma biçiminde tamamlanmış olup, 1 Mayıs'ın yığılma olarak kutlanmasını kesin kararlılığı içindeyiz.

1 Mayıs geleceğizdir, yayıyor.□

TBK'P'den 1 Mayıs kutlaması

"1 Mayıs hakkını geri alalım"

Türkiye Birlik Komünist Partisi Merkez Komitesi, 24 Nisan gün-ü yapıyı açkılanması, "emeği ile geçilen tüm yurttaşların" 1 Mayıs'ın kutlaması.

"İşçilerin bu yıl 1 Mayıs'ı Cumhuriyet tarihinde görülen emekçi ge-nişlikté ve yığılma hak alması etmeleriyle, 'hükümet istifi', 'genel grev' sloganlarıyla karşıladığı" betirilen açkılanma, 12 Eylül'ün en büyük darbeyi işçi ve emekçilere vardığı belirttikler, şöyle devam ediliyor:

"Mücadelede karardın belli bağtı buaktın 12 Eylül anıya-sau ile de diğer yazarları geri almadı.

— Sendikalar özgürlükleri kısıtladı.

— İşçi hareketini destekleyen sol partileri, hareketleri, birlikté, dev-rinci kıyilete en ağır baskılar uygulandı.

— DISK kapatıldı, birçok işçiyi yeni grev yazarları getirildi. Bu baskılar altında, hericler yarı yarıya dağıldı."

Açkılanma daha sonra, "1989 1 Mayıs'ı yeni bir dönümün, ay-dınık bir geleceğin, demokratik ve barışçı bir Türkiye'nin müjdesi-çi olmalıdır," denilerek, şu görüşlere yer veriliyor:

"12 Eylülcülere kapıların açılması, 26 Mart'ı geri almadı! Şimdii, 9 yıldır kapıları açtıkları geri alması zamandır!"

— TBKP, işçilerin enfasyonunu üzerinde zama talebini destekliyor.

— Sendikalar arkasında, toplu sözleşmelerin talebini anıyını al-madan imzalamıyor!

— 12 Eylül'de kaybettüğümü 1 Mayıs ilertii taktik hakkını geri ala-lım!

— Şimdii, 9 yıldır kapıları özgürlükleri geri alması zamandır!"

— TBKP'riken seçen talebini destekliyor! Cumhuriyet'in yeni parlamasına taradık seğirdim!

— 141, 142 ve 163. maddeler kısıtların, politik tutuklar ver-bet bırakılmı!

— 12 Eylül'ün süritig 62 Anayasası'ya tanınmış sendikal ve po-litik özgürlükleri geri alalım! Ulusal mutabakata dayalı demo-katik bir anayasa yapılmalıdır!□

Mustafa Başoğlu, Türk-İş

1 MAYIS'I KUTLAMA GÖRÜŞÜNE KARŞI DEĞİLİM

1 Mayıs'ın Türkiye'de işçi günü olarak kutlanmasından yanayım. Diğer bütün demokratik, aliklerin kutlanmasında olduğu Türkiye'de de ideolojik amaçları ya da Türk toplumuna ters gelebilecek ve to-puma yığılma, umursızlığı kapatanıyacak 1 Mayıs'ı kutlamaya gırış-ne, dın olduğü gibi, bağtı da gerek değilim.

Ancaz, şu gerek de unutulmamalıdır. Geçmiş yıllarda 1 Mayıs'la ilgili olarak düzenlenen toplantılar ve üzücü sonuçları toplu-muzun üzerinde olumsuz etkilerini sürdükmedir. Bundan son-ra bu gibi olaylara sebep olmayacak kutlamaları, işçi sorunların çözümüne de olumlu katkıları olacaktır.

"KARARLAŞTIRILAN SAATTE VE YERDE KUTLANACAK"

Mehmet Çapar, Otomobil-İş

1 Mayıs kutlamaları işçi toplamı dokuz sendika biraraya gıcile bir len komitesi olacaktır. Oluplarındın komite İstanbul Valiliği-ne, Şiğdi Abde-Hürriyet Tepesinde kutlanmak istedi. Onlem ka-rarı bizi etkilemedi. Kararlaşdırılan saatte ve yerde 1 Mayıs'ı kutlaya-cağız. Her sendika kendi içinde eylem komiteleri, örgütlenme ko-miteleri oluyordu. Çalışmalarımız hızla sürüyor. Ayrıca 25 Nisan'da her sendikadan temsilcileri katıldığı bir toplantı yapıldı. Yaklaş-ık 300-400 civarında temsilcilerin katıldığı bir toplantı. Burada işlerin belirlenerek, görüş dağıtılacak."

Yener Kaya, Deri-İş

Dokuz sendikaların bir araya gelecek oluşturuldukları komite kararlaştırılmıyacak. Valiliğin kararı ne olursa olsun 1 Mayıs'ı kutlayacağız. Zaten sadece ödemelerini almanın anlamında bir bildiri-sinim olmadı. Kararlaşdırılan saatte ve yerde 1 Mayıs'ı kutlayacağız.□

AVRUPA'DA 1 MAYIS

■ Aydın Şenese (F.Almanya) -
Merve Şimşek (Fransa) - Ayşe
Coşkun (Denimarka) - Halit Erdem
(Anısturya) - Cahit Baylav (İngillere)
Hasan Demircan (İsviçre) - Semra
Ulusov (Hollanda)

Türkiye'nin yakın izleyicileri

PERDENİN ARKASI NASIL GÖRÜNÜYOR ?

Siesby: "Asıl önemli olan, Türkiye'nin imzaladığı uluslararası anlaşmalara saygı göstermesi ve onun gereklerini yerine getirecek önlemleri almasıdır. Bunun yerine getirilmesinde ısrar sürerse, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu içinde yerleşmesi zorlaşacaktır."

■ Ayşe Coşkun-Hasan Seridimar

Danimarka'nın politik yaşamının önemli iki aidi **Admiral için** konuşma yaptı. Genel Prof. Erik Siesby'nin, genel Liberal Parti milletvekili Björn Elmqvist'in bilde-ri ayrılmadıkları zaman çok şırıltı oldu. Elmqvist ile ancak bir telefon görüşmesi yapılabildi.

Zamanın kısıtlılığı, her ikisinin de yoğun bir çalışma ortamı içinde bulunmalarından kaynaklanıyordu. Siesby ve Elmqvist Türkiye'nin en yakından izleyicilerinden ve diğerleri ile iletişimde devam ettiriyorlar.

Hakikat profesörü ve Danimarka Helsinki Komitesi Başkanı Erik Siesby ile Kopenhag Üniversitesi'ndeki odasında görüştük. Siesby'nin küçük, bir tarafı kağıt ve kitaplarla dolu odasında önce kendisine Türkiye ile ilgili son gelişmelerle ilgili bilgiler verildi. Görüşmeye yapılmazda sırasında Ankara Kapalı Merkez Cezaevi olayı henüz sonuçlanmadı ve türban olayları bütün sıcaklığıyla yaşanıyor. Türbanın ne olduğuna ilişkin açıklamalar yapılmıştı zira kalmış, Çatışma Avrupa için türban, hintlilerin sarıya biniçindeki kani anlamına geliyor. Tüm olayları yakından izledikleri bildirilen Siesby şunları söyledi: "Türkiye her zaman Avrupa Komitesi'nin de gündeminde kalmıştır. Avrupa Komitesi Türkiye'yi yakından izlemektedir. Benim de Türkiye hakkında çok incelemelerin ve raporların bulunmaktadığı. Bu dikkat çekici bir süreçtir."

— 1992 Avrupa Rüşti sürecinde Türkiye'de demokrasi ve insan hakları konularında Avrupa politikalarını ve bilim adamlarının rolü ne olabilir?

Siesby: Danimarka'dan pek çok kişi Türkiye'ye gitti, bunların arasında ben de bulunmaktayım. Her giden kendi görüşleri hakkında raporlar düzenledi. Ben de ilgili standartlarımdır ve Türkiye'de insan hakları ihlallerine karşı uyarıcı olmuştum.

1980 darbesinden sonraki durum st-yl yönetime geçişle ilgili olarak bir düzlemde gösterdi. Ne ki, yüksek öğrenim görevlileri, kamu kuruluşlarında çalışan pek çok kişi görüşlerinden dolayı işlerinden çıkarıldılar ve hatta bunların devletleri üzerine denemeler.

Siyasi devletin devam ediyor ve benlerce sivası turuklu var. İşkence hâlâ sürüyor. Uluslararası anlaşmalarla iş hukuka saygınlığıdır. I Şubat'tan itibaren işkencenin denetlenmesi için cezaevleri ile işkence gözcülerine elden. Ben de bu, işkencenin önlenmesi adına önemli bir adım olduğunu düşünüyorum. Ancak bu işkence Türkiye'deki cezaevlerini ziyaret etmek ve tutuklularla görüşme-ler. Burada asıl önemli olan, Türkiye'nin

imzaladığı uluslararası anlaşmalara saygı göstermesi ve onun gereklerini yerine getirecek önlemleri almasıdır. Bunun yerine getirilmesinde ısrar sürerse, Türkiye'nin Avrupa Topluluğu içinde yerleşmesi zorlaşacaktır.

Prof. Erik Siesby, "Perde arkasından Danimarka Türkiye'yi bu görüşe, değişik değişim, çeşitli kültürleri anlayışla deşer, istikrarlı ve en azından insanları olan bir ülke olarak tanıyor", diye bağlandıktan sonra, "Türkiye'de 1954'de Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine imza atması, 1987 Ocak ayında ise Strasbourg'daki İnsan Hakları Komisyonu'na yapılacak birseyi bağvuru hakkını tanıması. Anayasa işkenceyi yasaklamıştır ve Türkiye hem Birleşmiş Milletler'in hem de Avrupa Komitesi'nin işkenceyi karşı sözleşmelerini onaylamıştır" diyor. Henüz arkasından da okurları bir söz söyletiyor: "Bu güzel perdenin arkasındaki gerçeklik nasıl görünüyordu?"

Danimarka Parlamento'sunda Li-beral Partisi milletvekili ve Avrupa Komitesi Hakları Komisyonu Başkanı ve Türkiye Raporörü Björn Elmqvist ile görüşmeyi, daha önce belirttiğimiz gibi, telefonla yapılabildi.

— Nisan ayı sonunda doğu Avrupa Parlametnsu Karma Komitesi'nin toplantısı Türkiye'ye yapılacak. Bu toplantıda politik tutuklular, Kurla ve Sarğın'a ötürük, Kori suvarının d-ile getirilmesi olasılığı var mı? Siz bu toplantıya katılıyor musunuz?

Elmqvist: Ben bu toplantıya katılmıyorum. Ama komisyon üyelerinin bu sorunları hepisi olmasa da bazıları ile görüşmeklerini, tartışmalarını istiyorum. Kaldı ki bu son toplantıda önce sık sık Türk yetkilileri ne dedikçe de getirildi. Ancak Türkiye hükümet yetkilileri, format olarak, Avrupa Parlametnsu Karma Komitesi'nin bu sorunları özdekle gündeme getirmesi gibi bir yetkisi yoktur diyebilir.

— I Şubat'tan sonra Türkiye'ye giden heyetlerle görüşmeleriniz oldu mu? Ya da onların yazarlıkları raporları aldınız mı? Bu raporlardaki görüşler hakkında sizin görüşünüz nedir?

Elmqvist: Türkiye özerkleme bugüne kadar çeşitli uluslararası raporlar yazıldı. Türkiye ile ilgili çok şeyler söylendi. Ben de en son Şubat ayında Avrupa Komitesi'Hakları Komisyonu Başkanı ve Türkiye Raporörü olarak bu raporları aldım. Raporu Uluslararası AF Örgütü'ne ve Avrupa Komitesi üyelerine ilettim.

Raporuma genel olarak Türkiye'de insan haklarını ihlal edildiğini, işkence, kölelik, Kurla-Sarğın davasına dikkat çektim. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne birseyi bağvuru hakkı ve işkence-

yi yasaklayan sözleşmeye rağmen, Uluslararası AF Örgütü'nün hazırladığı ve işkencenin sistematik olarak devam ettiğini tebliğ eden sapınamama raporunda yer verdim. Rapor üzerine Türk yetkilileri somut görüşmelerde bulundum. Ekim ayında Türk yetkilileri ve Uluslararası AF örgütü temsilcilerinin de katıldığı bir duruşma yapılabildi.

— Türkiye yerel seçimlerden sonra ancak bir tartışma ortamına girdi. Bu ortamda politik tutuklular, işkence, uluslararası sözleşmelere saygı ve yasal düzenlemeler, politik tutuklulara uf konuları haklarını gündeminde alımlarına ineltili. Buna önelmek için bir tavır geliştirmesi düşüncesi var mı?

Elmqvist: Türkiye'deki durum ya-

kından izlemeye, sürünü etrafında konularla her zaman Türkiye ve uluslararası kamuoyunun dikkatleri çekilecektir.

Avrupa Komitesi, hükümet ve muhalefet partilerinin de temsilcilerinin katıldığı toplantılarda bu konularla tartışılmasına her zaman önem vermektedir. Bundan sonra da çalışmalarını bu doğrultuda olacaktır.

► Prof. Erik Siesby, Üniversitedeki odasında. "Türkiye'de insan hakları ihlallerine karşı uyarıcı olmuştum."

Hollanda Komünist Partisi'nin 31. Kongresi yapıldı

'KOMÜNİSTLER PARLAMENTOTOY'

► TBKP Politbüro üyesi Erdal Talu'nun konuşması, ayakta alkışlandı.

Fotograf: I. Keizer

Senna Ulusoy (Hollanda)-Hollanda Komünist Partisi'nin 7-9 Nisan tarihlerinde yapılan 31. Kongresi'nin ana belgisi, "Komünistler Parlamento'yu" idi. Üçün yıllık, Hollanda Parlametnsuunda sandalyesi olan TBKP, son genel idarelerinde uğradığı yenilgi ile bu sandalyelerini yitirmişti. Son dönem gelişmelerini, parlametnsu girmeye çalıştılar ve kongre belgisi olarak da bu önemli hede-ri belirlediler. 300 dolayında de-

legatın katılımıyla gerçekleştirilen Kongre'de geniş katılım küleyi yedi partiye de uzaktan ilgilendiren tüm konular ele alındı, tartışıldı, kararlara bağlandı. Parlametnsu arızada, komünistlerin birliğini yeniden sağlanması, kadın, çevre, gençlik, sendikalar hareketi, Hollanda'da sığınan göçmenlerin sorunları ve gıda konuları vardı. Kongre'yi uluslararası ve yerli basın temsilcileri de izledi. Kongre'ye davet edilen TBKP'yi, Merkez Komite-

si ve Politbüro üyesi Erdal Talu temsil etti. Yeni Merkez Komitesi, Türkiye'deki demokrasi mücadelesine, uluslararası dayanışmaya önemine değinen Talu, tüm delegeler ve Kongre danışmanı ayakta alkışlandı.

Üç gün sonunda yapılan seçimlerde 59 kişilik yeni Merkez Yürütüm Kurulu belirlendi. Bunların 23'ünü kadın oluşturuyordu.

► 1990'da 141-142 ve 163. maddeler yüzde 90 olasılıkla kalkacak. Bu konuda Başbakanın talimatı var.

► Bu seçimin galibi yoktur. Bir tek mağlubu vardır, o da biziz.

“Hükümet üstü” ekip içinde bulunan Adnan Kahveci açık konuştu

“ANAP GRUBU İÇİNDE HALKA EN YAKIN OLAN BENİM”

■ Hasan Uysal

Adnan Kahveci ile görüşmek kolay, kolay olmaması ama, öyle bir saatli aşak boyut- ta görüşmek zor. Neye ki yeni hükümetle birlikte “Devlet Bakanı öneminde sıyrılınca” hem daha rahat, hem de uzun bir görüşme yapma olanağı doğdu.

Sosyetizim gibi, THMM Genel Kurulu'ndan çıktıkları Kahveci'yi. Yanında ANAP Genel Sayman Doğancaz Akyürek ile birlikte çıkan Kahveci ile birbiriyle saate yakın bir süre, kimi zaman Kahveci'in kartofları ile ve “daha sıkim olur” düşüncesiyle, başımız milletvekillerine aramızda görüldü. Başbakan Özal'a yakınlığı ile tannan, danışmanlar dene- minde “pres” olarak nitelenen ve hazırladığı çok sayıda proje ile parlayan 1987 seçiminin ANAP milletvekili ve Devlet Bakanı Kahveci ile, hükümet dışında kalıym, yerel seçimlerdeki yenilgisi, 141-142 ve 163. maddeleri, demokrasileme sürecini, İsmail, Ufuk Be- lediye Başkanının başına gelenle- ri söyledi.

Preşal ortada

— Son hükümet değişikliğine getirmek istiyordum işi. Bakanlık alınmazken karşın gücünü- zü yitirmiştiği söyleniyor.

Kahveci: Benim hiçbir zaman gücüm olmadı.

Yeni preşal konumunu sürü- yor.

Kahveci: Preşal konusuna alevim var. Preşal kim, ben kim. Yani hiçbir dönemde güçle de olmadım, prens de olmadım ve bu- ları kendime yakıştırdım.

— Fikri Preşal kendisi yakat- ın var mı partide ya da hükü- mette?

Kahveci: Zannetmiyorum.

— Yeni ANAP'da preşal yok mu diyorsunuz?

Kahveci: “A” la preşal da preş olmasın A’ la preş olmasın. Herkesi temsil olmasın, preş ol- masın lazım. (gülerler) Birisi bano- bunı sormaya kalktı, ben de Ka- radeniz’in preş olmasın, olsa ol- sa anele olur dedim.

— Eskiden yeni uygulamalar, kimi preşal seçimin yollarının irta- tını ya da kamuoyunda geniş tel- fihler için konuşularda kullanı- lıydı. Sonra bir partiye bu çalgı- larlaştı. Sonra bir partiye bu çalgı- larlaştı. Sonra bir partiye bu çalgı- larlaştı.

► Adnan Kahveci açık konuşmaya çalıştı... Preşalından ANAP'ın seçim başkanı, İktisat demokratise, komünist partisine, 141-142 ve 163'ün kaldırılmasına, müstehcen kırsalın, parlat- ılsaydı, kaç kadına verileceğine kadar... Bu uzun konuşmanın küçük bir bölümünü alıyoruz. Baki- kende de hoşnut kalacaklar bundan... Kahveci'nin yanındaki da Doğancaz Akyürek.

Kahveci: Bu zaten her milletve- kilinin ve parti başkanının göre- vi.

— Fikri bakanlık alınmaz- ın, Kahveci'de kaldıysanız ne- deni nedir?

Kahveci: Valla, aptala malum olur, derler. Seçimin iki hafta ö- ce öyle bir teklife bulundum. Makro bir değerlendirme olanağı- na kayırdım. Kendinden de gö- düm, çok fazla işim altına girdim. Doğancaz Akyürek şöyle diyor: Ben Adnan bey bir işim takıym- ım. Öne Man Band'lar vardır ha- ni. Tek kiplik orkestra.

Kahveci: Şimdi dikkat edin, be- na başla yerleri bes bakanlığı- na başlatmışlar.

Doyle bir bürokratik yükün al- ındık için, insan makro deşirle- rime yapıyorum. Ben iyi bir ge- lerler oldum kanamıyorum. Kısır alımsın, ANAP grubun- da halkın en yakın kişisi olan be- nim. Her hafta som kendim şey- bolgende ya da buralarda ge- cede konulara giderim, aileler çevre- ben gelir. Valla Kahveci değil, bir- zati geölenim için giderim. Çünkü geölenimde hem alle- riş ile, hem kadim, hem de ocuk- larla sohbet edebiliyorum. 2-3 saat sohbet ederiz. Çok iyi bir ko- munas yapılabılır. Yani kişi ne duyuluyorsa, ockimden size söyleriz. Kahveci, ockakta söy- lemez. Sonra her hafta pazara gide- rim. Çiftlik zorunda olmadığım halde, Otobüs, dolmuş, tren bi-

nerim. Vatanında nasıl yapıyor, di- yez. O'nabır bir kaybetmiş mi, yok yaparsın. Bakanken de bu malat ben tutuyordum. Fakat İkt- me insan bulamıyordum, kendim için yapıyordum. Şimdi üzerim- den bakanlık yükü kalktıysa, işi, daha rahat makro şeyler üzerinde çalışabiliyorum. Değişim ki çitile- ri geliştirilmesini istiyorum. Pe- şin ödene için ne yapabiliriz, sto- pağı kaldırabilir miyiz, kaldıramaz mıyız? Gelir artırmam başka yola- rı var mı? Bunu arttırırım, acı- ba başka iyi şeyler de yapabiliriz. Şimdi bunu düşünme ve yapma- ını da var. 1984'de de bu- lankınan vardı. O zaman bir bu- yumam vardı, şimdi bir Erzurum da- yok. Her gületvekilinin bunu yap- ması gerek diyorum ben.

Halk takdir etmedi

— Makro planda yapılan tal- matı arasında yeni ner var?

Kahveci: Şimdi buna girişiyim- ız isterseniz. Gerek yok.

— Başbakan Özal istiyorduk- ki çok anaristada binimideki di- nemde demokrasileme aşımın- ın çok meşale amacının söyledi.

Kahveci: İnşallah.

— Bunların arasında sonerim- den en önemli ve için çok demar- ce, zeynandaki değişiklikler. Geli- ba siz bu konuda çalgıya yapıyo- musunuz?

Kahveci: 141-142 ve 163. madd- ler ve ceza yasasının bazı önemli

konuları üzerinde bakanların ta- limatı var. Bu konuda çalgılar yapıyoruz. Meclisin gündemine ne zaman geçiririz, biliyoruz. Meclisin gündemine de biliyo- rum. Konuysundan hızlı geçer mi, geçmez mi? (Doğancaz Akyürek: “Bu sene geçti artık.”) Bu sene ye- tişemeyebilir, fakat bunu söyleyo- rum, yeni Turgut Kazan'la konuş- tum, onun istediği şeyler vardı. Bunu yaparsak sizin öyünüzü is- tiyordunuz. Bundan sonra yu- nu da iyi yapmazsınız. Bunu, la- zımı şeyleri iyi parlatmamız ge- rektir. Şimdi yapıyoruz, halk takdir eder, diyoruz.

— Demek ki halk takdir etmi- yor yapıyoruz.

Kahveci: Sıyratı sadece yapma sanan dedi, aynı zamanda yapı- ılmıyorsa karşılığı, o alına sanadır. İki konuya ANAP olarak çok im- kânı etti.

— Şeytanları iyi parlatıyama- ık mı diyorsunuz?

Kahveci: Hayır parlatılma- ık değil, benimsenmesi diyorum. Çünkü halk benimsenmiş işi destekliyor. Şimdi size çok konuk bir örneğ- verim. Biri Çelebioglu İle Mar- din'den bir gün Karakaya barajın- ın. Ben Çüngür'den geçtiğim- ize zamanda Mardin Kızıle- pe öze bakanı vardı. Dedi, “Siz bu kafa ile halktan öz almanas- ınız.” “Nasıl almanas yahu?” de- di. O Beşir beyey söylüyor, ben dinliyorum. Asıl ben söylüyor da,

“İşin” dedi, “siz Mardin'e geldiniz- ize kişiler elektrik bağlamaz.”

“Allah Allah, öyle bağlamaya- ım?” Dedi ki, “Eskiden biz gelir kapı bakanlıkları dolardık, beylerler getirirdik, bir köye elek- trik bağlatırdık ve onun havasıyla seçim alırdık. Şimdi hepimize ver- diniz, halk tüm sizin göreviniz sa- ıyor. Neye size oy veririz ki?” Bu bizim soyulmamızdan oldu. Yani ayaşette bir şeyler yapınca, her se- yin otomatikman takdir edileceğ- ini sandık. Ama öyle değilmiş. Ay- ta geç İstanbul'da Gülmüş'ü de- ıyağa gelirdi. İstanbul'un en kötu bölgelerinden bir tanesi. 36-35 mil- yon para dökmüşler buraya. Biriz çok yüksek oy veren mahalleler, bu yüzden biriz kızılsız. Biziz, “İli- ye ayaş hizmet götürüyoruz, size oy vermedi oralay.” Bizim ya- tırım güdüldükteniz yer eskiden kuratılmış bölgelerdi. Eskiden De- ıy'la veriliyorlardı, şimdi SHP'ye veriliyorlar, gün gün bir- ızlerir. Oysa biz bu hizmet götü- rürük, “Arkadan bu hizmet alın- ıya kadar kimin getirdiği, bir ge- ıtiyoruz. Bunuşun getirmiş biliz”, demek lazımdı. Vatanın bir sa- ıba uyandı, baktık kızılsız, oysa, ertesi sabah suya dönlüyoruz. Ya- ıtanın, “Ben istemedim getirilirdi, demek ki yapacak zorundaydık”, diye düşünür. Hiçbir zaman, “Bak ne iyi adamlar. Partizankı- yapamadan hizmet getirmişler”, diye düşünürdüm. Bunu bizim tak- ıdır etmemiz, benimsenmeziz lazımdı.

Her türlü hatayı yaptık

— Önemliideki günlerde ANAP bakanları suya bakağ- ıya 21.75'lik öze artırmaya şıne- ıecek, sizce bu olası mı?

Akyürek: Söylemekte sakınca duymuyorum, bir parti olarak bu- ıcedime kaybetmek için ne gereki- ıyorsa yapıyoruz. Yani hiçbir kalk- ıya da, şunu da yapayızda kaçbedediniz- ıyordunuz?

Kahveci: Gerçekten seçimi ka- ıybetmek için ne gerekiyorsa oyu- ıyaptık. Yani oy oranımız düştük- ıyorsa ne lazımsa yaptık. Belki istiyelim tıyafı gelebilir size ama, bu seçimde bu oylası suduz bir- ız beşardık. (Doğancaz Akyürek- ıyayla ockışarak, “Tam bir ha- ıtalas manzumesi yaratmış”, diyor.)

— SHP ve DYP'yi nasıl görü- ıyordunuz?